

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПОРТФОЛІО У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

У статті розкривається актуальність використання нових підходів та технологій до розвитку фахових компетентностей майбутніх працівників соціальної сфери у процесі професійної підготовки. Проаналізовано останні дослідження щодо визначення поняття «портфоліо» в системі вищої освіти. Схарактеризовано портфоліо як інноваційну педагогічну технологію розвитку фахових компетентностей майбутніх працівників соціальної сфери. Визначено функції, суттєві характеристики технології. Наведено рівні та критерії оцінювання навчального портфоліо студентів. Розглянуто можливість та перспективи використання технології портфоліо у підготовці майбутніх працівників соціальної сфери з метою розвитку професійних компетентностей.

Ключові слова: професійна підготовка, професійні компетентності, технологія портфоліо, функції, складові, рівні оцінювання, студенти

Постановка проблеми. Зміни, що відбуваються в сучасному суспільстві, висувають нові вимоги до професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах. Їх вирішення сьогодні пропонує сучасна парадигма розвитку вищої освіти, яка базується на компетентнісному підході. Згідно даного підходу інтегративним показником якості підготовки майбутніх фахівців виступає їх професійна компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, що визначають здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність [3]. Це потребує використання інноваційних педагогічних технологій на засадах нової філософії освіти, пов'язаної з утвердженням розуміння сутності навчального процесу, коли акцент переноситься з кінцевого результату на сам процес його творення, зосереджуючи увагу учасників на докладених зусиллях, на самооцінці досягнень. Тим самим створюються умови, які забезпечують пролонговане формування компетентностей майбутніх соціальних працівників і соціальних педагогів як поточний та кінцевий результати навчання у вищій школі. У цьому контексті, на нашу думку, широкі можливості для ефективного формування та оцінювання фахової компетентності майбутніх працівників соціальної сфери у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі створює технологія портфоліо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над проблемою впровадження технології портфоліо в освітній процес активно працюють сучасні науковці, зокрема, досліджуються різні підходи до визначення поняття «портфоліо», обґрунтовується актуальність такого нововведення у освітній процес, аналізуються його різновиди та структурні особливості (Я. Бельмаз, Г. Голуб, В. Загвоздкін, А. Фасоля та ін.); вивчаються методичні аспекти використання портфоліо у педагогічній діяльності (Н. Бахмат, Л. Васильченко, Л. Даниленко, Л. Морська, І. Соколянська та ін.), під час профільного навчання (Т. Новікова, М. Пінська, О. Прутченков та ін.), дистанційної освіти (Є. Полат), професійної підготовки вчителя (І. Задорожна, С. Іць, В. Кучерявець, А. Сидорук та ін.) тощо. Вітчизняні та зарубіжні науковці розглядають портфоліо як : засіб узагальнення та систематизації педагогічних досягнень (В. Кириченко та ін.); інструмент формування професійної компетентності педагога (А. Кендюхова, І. Смирнова та ін.); засіб моніторингу сформованості професійної компетентності фахівця (Т. Горбунова, Н. Бахлова, Є. Ігнат'єва, Є. Кондратенко, Є. Семенова, О. Тумашева та ін.) в тому числі, викладача вишу; метод управління індивідуальною освітньою траєкторією (Н. Сивас, Є. Тур та ін.); метод автентичного (тобто, істинного, найбільш близького до реального) оцінювання навчально-пізнавальних досягнень учнів, студентів (А. Будко, О. Дацків, Ю. Романенко, Т. Соколянська та ін.) тощо. Значна увага приділена проблемі використання електронного портфоліо (Н. Бідюк, А. Джуринський, Б. Євтух, В. Жуковський, В. Коваленко, С. Романова та ін.), в тому числі і у професійній підготовці майбутніх фахівців (Л. Петренко, С. Іць,), в освітньому середовищі як засобу вимірювання результатів діяльності викладача (О. Смолянинова, Н. Шиліна, Н. Морзе, Л. Варченко-Троценко та ін.). Спираючись на освітню філософію з психолого-педагогічним підґрунтям, більш глибокий підхід розглядає застосування портфоліо як педагогічної технології, яка може слугувати засобом формування професійних компетентностей майбутніх фахівців (Г. Артем'єва, Є. Кондратенко, Н. Маковецька, Ю. Романенко та ін.). Він змінює акценти у навчально-пізнавальній діяльності студента, а саме: надає можливість майбутньому фахівцеві брати участь у її творенні як у самооцінному і безперервному процесі на основі рефлексії особистісної участі, що дозволяє систематично аналізувати і аргументувати власну діяльність, здійснювати якісну

оцінку результату, вибудовувати план подальшої роботи та підвищувати її ефективність, змінювати особистісні успіхи. Саме у такому контексті ми розглядаємо використання портфоліо у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників і соціальних педагогів. Значний інтерес у межах дослідження також становлять праці зарубіжних науковців (К. Варвус, Гронлунд Норман Е., Д. Майєр, М. Фрай, Е. Стафф та ін.).

Метою статті є теоретичне обґрунтування доцільності застосування технології портфоліо в процесі оцінювання освітніх результатів і особистих досягнень майбутніх соціальних працівників і соціальних педагогів в умовах університетської освіти.

Результати теоретичного дослідження. Огляд сучасної зарубіжної і вітчизняної наукової літератури, присвяченої портфоліо у навчанні, показує, що єдиного бачення щодо його застосування в освітньому процесі не визначено. Різняться також види, зміст та призначення портфоліо. Така варіативність, на нашу думку, обумовлена етимологією самого поняття «портфоліо». Так, у перекладі з англійської – «папка з документами», «папка спеціаліста», з французької (від. франц. porte – описувати, формулювати, нести і folio – аркуш, сторінка) – «досьє», «збірка досягнень». Аналіз існуючих підходів до трактування терміну «портфоліо» у зарубіжних дослідженнях дав підстави узагальнено визначити його як «колекцію робіт і результатів особистості, що демонструє її зусилля, прогрес і досягнення в різних сферах» [4, с. 9].

Ідея застосування портфоліо як методу автентичного оцінювання в навчальних закладах (тобто, оцінювання сформованості умінь, навичок особистості у вирішенні завдань в умовах, максимально наближених до тих, що існують в реальному житті, а отже, і у професійній діяльності) виникла у США на рубежі 70-80-х рр. XX ст. під впливом політики, бізнесу і теорії менеджменту та дуже швидкими темпами набула розповсюдження в освітньому середовищі Канади, Європи та Японії і стала позиціонуватися як один із освітніх трендів останнього десятиліття. Варто зауважити, що ідея портфоліо торкнулася також і освітньо-виховного процесу вищих навчальних закладів. На початку нинішнього століття ідея портфоліо почала набувати активного поширення в Україні. Зараз відбувається запозичення зарубіжного досвіду, спроба розробити технологічні аспекти впровадження методу портфоліо у вітчизняну освіту, адже ідея портфоліо виходить далеко за рамки простого альтернативного способу оцінювання навчальних досягнень і може бути важливим елементом у модернізації освіти, яка відбувається по всьому світу та української освіти, зокрема. Ми вважаємо, що методологічним підґрунтям використання портфоліо у професійній підготовці майбутніх працівників соціальної сфери є компетентнісний підхід. У контексті цього підходу стало зрозумілим, що стандартні методи оцінювання навчальних досягнень студентів, серед яких найпоширеніший – тестування, не дозволяють сформувати в повному обсязі необхідні вміння і навички, які потрібні майбутньому спеціалісту для забезпечення успішних життєвих і професійних стратегій після закінчення вузу. Найбільш часто використовувані стандартизовані тести не можуть оцінити вміння студентів виконувати завдання в реальній життєвій ситуації. Широке застосування тестів є обмеженням для розвитку найважливіших поведінкових навичок і фахових компетентностей, які сьогодні затребувані в професійному середовищі й у повсякденному житті. І, звичайно, найменше вони спрямовані на виявлення індивідуальних можливостей і схильностей студентів. Аналіз закордонного досвіду й української практики показують, що важливим інструментом рішення подібних освітніх завдань є впровадження нового підходу в оцінюванні – застосування накопичувальної системи навчальних досягнень, де більша увага приділяється оцінюванню виконання завдань студентами в природних (реальних) ситуаціях, а не шляхом застосування об'єктивних тестів. Така система отримала назву «портфоліо». Вона надає можливість підійти до його створення майбутньому фахівцеві як до безперервного процесу на основі рефлексії, що дозволяє систематично аналізувати власну діяльність, здійснювати якісну оцінку результату, вибудовувати план подальшої роботи та підвищувати її ефективність.

Ми поділяємо точку зору А. Сидорук, що «технологія портфоліо передбачає інтеграцію кількісного та якісного оцінювання, перенесення акцентів на досягнення, успіх, самооцінку студента, його власне розуміння готовності до професійної діяльності» [9, с. 187]. Традиційне портфоліо це – добірка, колекція, виставка робіт, метою яких є демонстрування освітніх досягнень майбутнього фахівця, зроблених за певний період часу в вузі або поза вузом. Але таке розуміння змісту портфоліо вже не є актуальним з огляду на сучасне розуміння сутності навчального процесу, де суттєвим доповненням виступає оцінювання, основним завданням якого є відстеження індивідуального прогресу студента у навчанні за відсутності безпосереднього порівняння його досягнень із досягненнями інших, доповнення або заміна результатів тестування, інших форм контролю. Як вказує Ю. Романенко, «... коли розглядати портфоліо більш, ніж комплекс документів чи збірку матеріалів, тоді можна сказати про цей метод як про ефективний засіб об'єктивного оцінювання власних особистісних компетенцій, спроможного конкурування на ринку праці, раціонального просування майбутніх фахівців кар'єрними сходами, перспективного професійного та творчого зростання особистості» [8, с. 38]. Отже, це дає підстави вважати портфоліо важливим складовим компонентом освітнього процесу в сучасній вищій школі.

Останнім часом автори багатьох наукових публікацій обґрунтовують його актуальність у професійній підготовці майбутніх фахівців, структурні особливості, аналізують процес складання та роботи з портфоліо як студента, так і викладача, зосереджуючись на проблемі їх оцінювання та труднощах упровадження (Є. Кондратенко, В. Кучерявець, Ю. Романенко, А. Сидорук, І. Соколянська,

А. Фасоля, С. Шехавцова та ін.). Ми погоджуємось з висновками науковців, що технологія портфоліо є не лише ефективною формою самооцінювання результатів навчальної діяльності майбутнього фахівця, але й спонукає студентів до мотивування навчальних досягнень, набуття досвіду ділової конкуренції, об'єктивного обґрунтування самоосвіти й розвитку професійних компетентностей, оцінювання особистісних здібностей. Разом з тим, це особистий план реалізації свого професійного потенціалу і поліпшення викладацької діяльності [1, 3, 5, 6]. Спираючись на дослідження науковців, ми визначаємо *портфоліо* як інноваційну педагогічну технологію, яка забезпечує єдність розвитку, формування та автентичного оцінювання професійної компетентності студентів у процесі підготовки у вищій школі, рівня сформованості у них загальних і фахових компетентностей за певний період навчання (готовності випускників до професійної діяльності). Змістовно і процесуально – це пролонгований процес осмислення, визначення (фіксації), планування, вимірювання, стимулювання, накопичення, контролю і оцінки результатів особистісної навчально-пізнавальної, творчої, громадської та інших видів діяльності, розвитку власних особистісних компетенцій, зусиль, прогресу і досягнень студента у вибраній професійній галузі через призму самопізнання, самооцінки, рефлексії, самоорганізації, самоконтролю, самоперевірки своїх досягнень, аналіз, аргументацію та планування власних дій, рішень, з метою саморозвитку і самопрезентації особистості як у ВНЗ, так і у подальшому професійному і діловому середовищі. Матеріалізоване відображення портфоліо на сьогодні маємо у вигляді відповідним чином впорядкованого та підбраного з певною метою формалізованого комплексу документальних матеріалів власника (самостійно виконані роботи, звіти, довідки, публікації, сертифікати, відзнаки, нормативні документи, фото-, відеоматеріали тощо) в паперовому (папка, набір матеріалів) та електронному вигляді, в тому числі і веб-портфоліо. Загальна мета впровадження технології портфоліо у процес професійної підготовки майбутніх соціальних працівників і соціальних педагогів полягає у стимулюванні потреби в особистісному та професійному саморозвитку і самовдосконаленні, підвищенні мотивації учіння; основне завдання – сприяти оволодінню уміннями та навичками створення позитивного професійного іміджу, самопрезентації і тим самим підвищити конкурентоздатність майбутнього фахівця, його професійну та особистісну самореалізацію на основі утвердження індивідуалізованого вектора розвитку професійних компетентностей.

Педагогічна ідея навчального портфоліо як технології оцінювання полягає у зміщенні акценту з того, що студент не знає і не вміє, на те, що студент знає та вміє по даній темі, розділу, навчальній дисципліні; інтеграції кількісної та якісної оцінок; перенесенні педагогічного наголосу з оцінки на самооцінку. Будучи, по суті, альтернативним способом оцінювання стосовно традиційних форм контролю навчально-пізнавальної діяльності (залік, екзамен, тестування тощо), портфоліо дозволяє вирішити три основні завдання: 1) простежити індивідуальний прогрес, досягнутий студентом у процесі професійної підготовки; 2) оцінити зусилля і освітні досягнення студента, готовність до професійної кар'єри й доповнити (замінити) результати тестування й інших традиційних форм контролю; 3) виокремити спектр умінь і здатностей студента, які демонструють його конкурентні переваги під час працевлаштування. Таким чином, портфоліо відповідає інтересам і вузу, тому може стати для них засобом взаємозв'язку і взаємодії, де вектор професійної підготовки спрямований на якість підготовки фахівця, що відповідає концептуальним засадам студентоцентрованого навчання.

Як основні принципи технології портфоліо науковці визначають: самооцінку результатів; систематичність і регулярність самомоніторингу; структурованість матеріалів, логічність і лаконічність усіх письмових пояснень; акуратність й естетику оформлення; цілісність, тематичну завершеність представлених матеріалів; наочність і обґрунтованість презентації портфоліо [5, с. 127]. Ми погоджуємося з дослідниками, які виокремили наступні функції портфоліо студента і вважаємо їх актуальними для професійної підготовки майбутніх працівників соціальної сфери, а саме: діагностичну, прогностичну, управлінську, організаційну, інформаційну, аналітичну, педагогічну, цілепокладання, мотивування, змістовну, розвивальну, рейтингову та адаптаційну [8, с. 39]. Отже, технологія портфоліо надає можливість плануванню й самооцінюванню студентом своїх освітніх результатів, а це відіграє велике значення в галузі професійної освіти.

На сучасному етапі підготовки майбутніх працівників соціальної сфери можливе використання різних видів портфоліо. Наш досвід дозволяє зробити висновок, що найбільш доцільно використати такі три його типи: «портфоліо документів», «портфоліо робіт» та «портфоліо відгуків» [4, с. 14]. «Портфоліо робіт» – це збірка різних проектних, творчих, дослідницьких робіт, а також опис основних форм та напрямків навчальної та творчої активності (участь у наукових конференціях, конкурсах, олімпіадах, проектах тощо). «Портфоліо документів» – папка зібраних сертифікованих (задокументованих) індивідуальних освітніх результатів і досягнень, яка містить перелік і оцінки документів та сертифікатів, що входять до його складу (посвідчення, свідоцтва, дипломи про проходження курсів, тренінгів, тестування, здобуття певної спеціалізації; публікації, тези виступів, доповідей; грамоти, подяки, похвальні листи тощо). «Портфоліо відгуків» – це збірка характеристик, відгуків, рецензій, резюме, рекомендаційних листів, висновків щодо творчих, науково-дослідницьких та інших робіт, представлених викладачами, супервізорами, керівниками і спеціалістами закладів і установ соціальної сфери, громадських організацій, органів студентського і місцевого самоврядування, де оцінюється участь студента у пізнавальній, творчій діяльності, волонтерській роботі та інших сферах професійної галузі.

«Портфоліо відгуків» також включає самооцінку своїх досягнень, самоаналіз різних видів професійної діяльності і її результатів, планування майбутніх освітніх етапів.

Наступне, на що слід звернути увагу при використанні технології портфоліо, це оцінювання. Воно досить складне і потребує врахування наступних моментів: по-перше, потрібно визначити діапазон оцінювання: знизу він обмежений обов'язковим мінімумом його елементів, а чіткої верхньої межі (максимуму) може не мати зовсім; по-друге, різні елементи портфоліо можуть бути просто непорівнянні, і важко буде оцінити частки їхнього внеску; по-третє, сьогодні реально існує протиріччя між теоретичною спрямованістю портфоліо на якісно-кількісну оцінку і вимогою врахування освітніх досягнень у стандартній кількісній формі (тобто виставлення оцінок)» [10, с. 395-398]. Так, Н. Гронлунд підкреслює, що відбір та оцінювання навчальних зразків портфоліо слід проводити за такими критеріями: «1. Навчальні зразки мають співвідноситися з навчальними цілями та призначенням портфоліо. 2. Навчальні зразки повинні представляти широкий спектр даних (наприклад, письмові роботи, результати виконання усних завдань, виготовлені наочні матеріали, проекти), тобто важливими є повнота, правильність, різноманітність та доцільність елементів портфоліо як критеріїв його оцінювання(уточнення наше). 3. Зразки слід відбирати з огляду на використовувані критерії оцінювання. 4. Зразки мають відбирати студенти, або принаймні вони мають брати участь у процесі відбору. 5. Зразки мають бути достатньо складними, щоб дати студентам матеріал для самооцінки та допомогти проаналізувати свою успішність. 6. Починати відбір зразків треба на початку навчальної програми, щоб можна було краще показати прогрес. 7. Зразки треба оцінювати, користуючись критеріями і стандартами, встановленими для завдань на перевірку виконання» [1, с. 223-224].

Ми вважаємо доцільним для підсумкової оцінки навчального портфоліо використання чотирьохрівневої системи, що утвердилась в практиці американських навчальних закладів (з урахуванням вищезазначених критеріїв). *Найвищий рівень.* Зміст портфоліо свідчить про великі прикладні зусилля і очевидний прогрес студента в розвитку його мислення, прикладних і комунікативних умінь, про наявність високого рівня самооцінки і творчого ставлення до предмета. У змісті і оформленні навчального портфоліо яскраво проявляються оригінальність і винахідливість. *Високий рівень.* Портфоліо цього рівня демонструє достатні предметні знання та вміння, творчий елемент в оформленні портфоліо і оригінальність в його змісті, але в ньому можуть бути відсутні деякі елементи з не обов'язкових категорій. *Середній рівень.* У навчальному портфоліо цього рівня основний акцент зроблений на обов'язкову категорію, за якою можна оцінити рівень сформованості програмних знань і умінь. Відсутні свідчення, що демонструють рівень розвитку творчого предметного мислення, прикладних умінь, здатності до змістовної комунікації. *Низький рівень.* Досить неінформативний портфоліо, за яким важко сформулювати загальне уявлення про здібності студента. Як правило, тут представлені уривчасті завдання з різних категорій, окремі аркуші з неповністю виконаними завданнями і вправами, зразки спроб виконати графічні роботи тощо. За таким портфоліо практично неможливо визначити прогрес у навчанні та рівень сформованості якостей, що відображають основні цілі курсу та критерії оцінки [11, с. 225-227].

Формалізувати процес оцінювання портфоліо допомагає проведення класифікації його складових та визначення системи розподілу балів, наприклад: обов'язкові (проміжні та підсумкові письмові самостійні та контрольні роботи); пошукові, дослідницькі(виконання складних проектів, дослідження складної проблеми, розв'язування нестандартних завдань підвищеної складності); ситуативні (застосування вивченого матеріалу в практичних ситуаціях, для розв'язування прикладних завдань, виконання лабораторних робіт); описові (складання предметного списку літератури, ведення предметного щоденника, написання предметних рефератів, есе, творів); зовнішні (відгуки викладачів, співкурсників, батьків, супервізорів, а також перевірючі листи викладача [12, с. 241-243]. Підсумкова оцінка за портфоліо може визначатися як сума максимальних балів за кожен категорію.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, визначивши поняття, мету, завдання, функції портфоліо, сформулювавши його освітнє значення, можемо зазначити, що технологія портфоліо вносить суттєві зміни в організацію професійної підготовки майбутніх працівників соціальної сфери в умовах вишу, а головне – дозволяє розвивати професійні компетентності студентів та оцінювати рівень їх сформованості. Використання цієї перспективної, з нашої точки зору, форми представлення індивідуальної спрямованості професійного саморозвитку й самоактуалізації, відкриває великі можливості для модернізації системи вищої освіти та надає змогу кожному учаснику освітнього процесу у ВНЗ відчувати дієву педагогічну філософію портфоліо – «показати все, на що ти здатний». *Перспективи подальших наукових розвідок* вбачаємо у вивченні методологічних засад використання технології портфоліо, а також у розробці практичних рекомендацій щодо її впровадження у процес підготовки майбутніх працівників соціальної сфери.

Використані джерела

1. Гронлунд Норман Е. Оцінювання студентської успішності : практичний посібник / Е. Гронлунд Норман. – К. : Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. – 312 с.

2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.
3. Кондратенко Е. В. Портфоліо как технология оценивания профессиональных компетентностей студентов / Е. В. Кондратенко // Вестник Марийского государственного университета. – 2014. – №1(13). – С.176-180.
4. Моделювання портфоліо педагога : навч.-метод.посібник / [уклад. Н. В. Бахмат]. – [2-е вид., переробл. і доповн.]. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький А.А., 2014. – 72 с.
5. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров ; [под ред. Е. С. Полат]. – М. : Академия, 2002. – 272 с.
6. Оцінювання та відбір педагогічних інновацій : теоретико-прикладний аспект : науково-метод. посібник / [за ред. Л. Даниленко]. – К. : Логос, 2001. – 185 с.
7. Портфоліо педагога / [укл. І. Т. Соколянська]. – Харків : Вид.група «Основа», 2013. – 224 с.
8. Романенко Ю. А. Портфоліо студента : дидактичний аспект / Ю. А. Романенко // Наукові записки НДУ імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2012. – №2. – С. 38-40.
9. Сидорук А. В. Використання технології портфоліо в оцінюванні готовності майбутніх учителів фізичної культури // А. В. Сидорук / Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка. – 2015. – №8(52). – С.186-192.
10. Carless D. Learning-oriented assessment: principles and practice, Assessment and Evaluation in Higher Education / D. Carless, G. Joughin & M. Mok. – 2006. – №31 (4), 395–398.
11. Ebel R. L. Measuring Educational Achievements / R. L. Ebel. – N. J. : PrenticeHall, 2005. – 481 p.
12. Rice J. M. 50 years of objective measurement and research in education of Educational Research / J. M. Rice. – 2004. – № 41. – P. 241-264.

Kononchuk A. I.

THE USE OF PORTFOLIO TECHNOLOGY IN THE TRAINING OF THE FUTURE SOCIAL WORKERS

The processes of eurointegration that presently take place in the society generate the changes in the system of higher education and quality training of the future specialists. The analysis of scientific and pedagogical literature witnessed that the aim of the changes in higher education is the input of paradigm of the studies centered on the basis of competence approach. The article presents the theoretical approaches to using of portfolio technology to training of the future social workers in higher education. It is the effective innovative pedagogical technology for the formation of professional competencies of the future social workers.

The paper highlights the interpretation of the concept “portfolio” in the terms of pedagogy. It is proved that in education portfolio technology involves integration of quantitative and qualitative evaluation, shifting emphasis to achievement, success, self-esteem of the student, his/her understanding of readiness for professional work. The functions of portfolio are: diagnostic, prognostic, managerial, organizational, analytical, rating, pedagogical, setting goals, motivating, informative, developing, adaptive.

Portfolio is a part of the initiated studies to determine the values of the person. The following types of portfolio are characterized, namely: the portfolio of documents, of works, the portfolio of opinions. The structure of portfolio consists of the logically constrained chapters that characterize by the interpretation and the complementarity of each element. There are such portfolio components as a list of references, testimonials, reviews, abstracts at the conferences, articles in scientific journals, certificates of participation in seminars and conferences, certificates of internships, projects. The criteria of evaluation portfolios of students serve to identify such levels of readiness as the highest, medium, low. Despite some disadvantages mentioned in the article, the author underlines the great potential of this technology in improving the learning process in the light of the formation of professional competence of the future social workers.

The prospects for further research the author sees in further study of the theoretical principles of the portfolio technology and the development of practical recommendations on its implementation in the process of future social workers training.

Key words: *training of social workers, professional competence, technology portfolio, functions, components, assessment criteria, students.*

Стаття надійшла до редакції 07.12.2017 р.